

една точно установена дата както за съществуването на селото, така и за произхода на неговитѣ заселници. Този документъ установява, че жителитѣ на това село сж били вече отдавна, преди 1596 г., затвърдени въ това селище и сж имали едно завидно благосъстояние, за да могатъ тѣ да извадятъ срещу турцитѣ 1500 коня. Софийскитѣ пъкъ католишки владика Богданъ, който билъ отишелъ въ Търново въ 1640 г., пише, че намѣрилъ въ Арбанаси 1000 кжщи, и добавя, че езикътъ на арбанасчани не билъ нито албански, нито влашки, но гръцки. Сжщо и Никополскитѣ католишки епископъ Стефанъ въ 1685 г. пише, че Арбанаси било „голѣмо и великолепно село съ гърци-албанци“.

Но за съществуването на Арбанаси имаме и друго важно историческо доказателство, което ни отвежда къмъ по-раншна дата, а именно 1538 г. И тогава то е било цвѣтуеще селище. И наистина, по-нататъкъ ще видимъ, че с. Арбанаси, както и други три околни села: Горна-Орѣховица, Лѣсковецъ и Долна-Орѣховица, сж били собствено притежание на султанъ Сюлюманъ-ханъ великолепенъ (1519 до 1566 г.), и че този султанъ въ 1538 г. ги подарилъ на зетя си Рюстемъ-паша. Ще рече, заселяването на това село е било много по-рано отъ възцаряването на Султанъ Сюлюманъ-ханъ въ 1519 г.

Ето това сж за сега известнитѣ исторически данни за заселването на с. Арбанаси.

Досежно произхода на заселницитѣ на това село има доста доказателства, че тѣ наистина сж били албанци отъ Епиръ, но погърчени вѣроятно съ приемането на християнството. Тия доказателства, освенъ въ цитуванитѣ по-горе исторически данни, ги намираме въ самото село както по надписитѣ на църковнитѣ стени и църковнитѣ сждове, тъй и по многобройнитѣ бележки на гръцки езикъ въ гръцкитѣ църковни книги. По тия данни, като ктитори и щедри дарители се посочватъ арбанасчани съ имена: *Μοῦτζος* (Мучотъ), *Σκουτᾶρα* (Скутара), *Σμοῦτζος* (Смучотъ), *Κουταρέτζα* (Кутареца) и др. Най-убедителното доказателство за произхода на заселницитѣ на това село го имаме въ самото му название *Ἀλβαντοχώρι*, което значи албанско село — Арнаутъ-къой.

Че заселенитѣ въ Арбанаси сж били погърчени албанци отъ долни Епиръ, които се отличавали съ своето юначество и безспирнитѣ си набѣги за грабежи въ франскитѣ владения въ Елада и Италия, това се установява отъ следната запазена въ Арбанаси пѣсенъ, която и азъ помня много добре. Тя е записана сжщо отъ Юрданъ попъ Георгиевъ, казана му отъ дѣда Димитраки. Въ нея ето какъ се възпѣва хайдушкитѣ животъ:

— *Σήκου, Γιάννη, μάρτυρα Γιάννη*
Γιὰ τὰ πᾶμε στὴν κλεφτιᾶ.
 — *Δὲν' μπόρῳ ὁ καϊμένος ὅτι γήρασα.*
Πάρτε τὸν υἱόν μου τὸν μικρόν,
Αὐτὸς ξέρει ὅλες τὰς στρατὰς
Καὶ τὰ μονοπᾶτια τῆς Φραγκιᾶς.
Σὰν πᾶτε, πολὺ κρασί μὴν πίνετε,
Πολὺ νὰ μὴ κοιμηθῆτε,
Γιὰτὶ εἶναι ὁ ὕπνος θάνατος
Καὶ τὸ κρασί φονιάς.

Преводъ

— Стани, Яне, бае (или дѣдо) Яне,
 Да отидемъ на хайдутлукъ.